

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНЬСЬКОГО»
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ
ТА МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІВДЕННО-УКРАЇНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ТА
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ПІВДЕННО- УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

14-15 грудня, 2022 р.

м. Одеса

***Всеукраїнська науково-практична
конференція
студентів та молодих вчених
із міжнародною участю***

Програма та матеріали виступів учасників

***ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ***

Висновки. Отже, значення абсурду для кожного з нас різне, але все одно поняття безглузлого — ми розуміємо всі. У нашому житті для абсурду знайдено місце у різних напрямках. Якщо це протести у вигляді абсурдності одягу, зовнішності чи чогось іншого, то одразу можна почути негативні оцінки навколишніх. Абсурд у творчості, постановках, гумору чи поезії — це навпаки, позитивні коментарі та посмішка на обличчі. Ми – люди, часто не можемо зрозуміти, що саме для нас буде абсурдом. Основні погляди на це явище висунув французький філософ Альбер Камю. Усі вираження буття людини — це суцільне абсурдне явище: абсурдне життя, абсурдне самогубство, абсурдна свобода, абсурдна творчість. Філософ розглядає абсурд як самий очевидний факт людського існування. Усі ці тези та погляди Камю розглядає у своїй роботі «Міф про Сізіфа». Давньогрецький міф про хитрого царя Сізіфа показує усю суть абсурдності буття. Розглядаючи явище абсурду з боку реальності буття, ми не повинні забувати про його другу сторону – творчість. Яскравим прикладом тут виступає творчість українського драматурга Івана Карпенко-Карого, зокрема його комедій про світське життя українського населення ХІХ століття. Автор прагне донести до кожного ідею гумористичного погляду на абсурд.

Підсумовуючи усе вищесказане, хочеться вдруге наголосити на актуальності питання абсурдності буття у наш час, адже події, які відбуваються наразі у нашій країні, зокрема військова агресія з боку рф, повністю відображають зміст цього поняття. Абсурд та його суть неможливо однозначно визначити, проте для всього суспільства буде зрозуміло одне: *абсурд = безглуздя*.

Література:

1. Бучін О. Реальність абсурду в суспільному бутті. Київ, 2018. URL: http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/20_2018/4.pdf (Дата звернення: 17.12.2022).
2. Камю А. ФІЛОСОФІЯ АБСУРДУ. URL: <https://studentbooks.com.ua/content/view/1379/53/1/3/> (Дата звернення: 17.12.2022).
3. Камю А. Міф про Сізіфа // Міф про Сізіфа. LE MYTHE DE SISYPHE. Есе / Альбер Камю; [пер. з фр. О. Жупанський]. «Портфель». 105 с. Київ, 2015.
4. Камю А.: філософія абсурду. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13023/> (Дата звернення: 17.12.2022).
5. Фокович В. Поетика абсурду в українській драматургії першої половини ХХ століття (на матеріалі творів М. Куліша та І. Костецького). Київ, 2015.

*Аліханіді Олеся,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,*

*історико-філологічний факультет
Науковий керівник: **Петінова Оксана**, д. філос.н.,
професор кафедри філософії,
соціології та менеджменту соціокультурної діяльності,
Університет Ушинського, м. Одеса, Україна*

БІЖЕНЦІ ТА ПЕРЕСЕЛЕНЦІ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ (на матеріалах соціологічного дослідження)

Значна частина українців вимушено переїхали в інші країни ЄС з початку війни в Україні. З огляду на досвід минулого, складну теперішню ситуацію та потенційну можливість загострення стану безпеки людей як у нашій державі, так і у світі загалом, питання конституційно-правового статусу біженців і внутрішньо переміщених осіб тривалий час залишатиметься актуальним. До цього ж питання соціальної адаптації стоїть сьогодні досить гостро. Отже, обрана проблема наразі стала найбільш актуальною та вартою детального розгляду на рівні з політичною ситуацією в країні. Оскільки, порівняно з історією сучасного стану, це стосується кожного громадянина України, і таке питання не можна залишати поза увагою. Над проблемами правового регулювання вимушених переселенців, факторів їх переміщення та умов перебування працювали М. П. Кобець [1], К. О. Крахмальова [2], О. А. Фесенко, В. І. Михайловський та інші. Разом із тим актуальність та важливість досліджуваних питань наразі набуває ще більше свого теоретичного та практичного значення.

Українське суспільство сьогодні переживає значний кризовий період, пов'язаний з подіями російсько-української війни. Починаючи розгляд нелегкої ситуації сьогодення, варто перш за все розглянути події напередодні війни. До цього, найбільш руйнівною обставиною залишався збройний конфлікт на сході держави. Конфлікт, який розділив не тільки політиків та громадянське суспільство, а й сім'ї та особистості. Питання соціального захисту громадян, які переміщуються із зони збройного конфлікту, регулює Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [3].

Варто також розмежовувати поняття «біженці» та «переселенці». Біженці (або утікачі) — особи, які внаслідок обґрунтованих побоювань стали жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань, перебувають за межами своєї країни та не можуть або не бажають користуватися захистом цієї країни внаслідок таких побоювань. Переселення — зміна, добровільна або примусова, постійного житла чи місця проживання. Особа, що переселяється називається переселенцем.

У результаті збройної агресії з боку Росії значна частина населення України перетворилася або на внутрішньо переміщених осіб (ВПО), шукаючи безпечніші місця на території України (це 7,1 млн на початок квітня), або на

біженців за кордоном. За підрахунками Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, на 23 квітня 2022 р. з України виїхали понад 5,1 млн осіб, зокрема близько 2,9 млн – до Польщі, 774 тис. – до Румунії, 490 тис. – до Угорщини, 443 тис. – до Молдови, 354 тис. – до Словаччини. Як свідчать опитування, вибір країни обумовлено передусім наявністю в ній родичів або знайомих (48 %), а також близькістю до Батьківщини [4].

Разом з тим від початку повномасштабної воєнної агресії РФ до 12 квітня в Україну повернулися понад 1 млн громадян. Чітких відомостей щодо структури поверненців немає. За спостереженнями волонтерів, спочатку це були переважно чоловіки, які їхали захищати Батьківщину, тепер це передусім жінки з дітьми із Заходу України, де відносно спокійно. Основними причинами повернення є проблеми адаптації за кордоном та бажання возз'єднатися з родиною.

Яскраво відзначилася реакція на прибуття біженців війни з України за кордоном. Приплив біженців з України до Європи є найчисленнішою міграційною хвилею з часів Другої світової війни. Разом із тим прибуття українців не лише не загрожує європейській єдності, а навпаки, її посилює.

Позитивне ставлення до біженців з України є, передусім, наслідком усвідомлення небезпеки, яку має для Європи агресія Росії. Наступна ключова обставина – широка громадська підтримка прийняття українських переселенців. Врегулювання проблеми українських біженців у ЄС стало наразі найбільш важливою метою цих країн. Окрім ЄС, право на перебування строком до трьох років без процедури розгляду заяви про набуття притулку надають Норвегія й Швейцарія. Такий статус дає змогу працевлаштуватися, оформити дітей до школи чи дитсадка, возз'єднатися з родиною, пересуватися в межах Шенгенської зони. Програма «Дім для України» (Homes for Ukraine) почала діяти у Великій Британії. Спеціальні програми приймання українських біженців запровадили США, Канада, Австралія, Японія та інші країни.

21 березня 2022 р. Єврокомісія ухвалила Рекомендації про застосування Директиви щодо тимчасового притулку (Operational guidelines), де уточнено категорії осіб, на яких поширюється і не поширюється право на тимчасовий притулок, визначено членів сімей, які можуть возз'єднатися з біженцями, правила поведінки з дітьми, пересування між країнами ЄС тощо. Рада ЄС затвердила план стосовно біженців війни з України, що містить 10 пунктів. Першим із них є створення єдиної системи реєстрації прибулих. Наразі системи реєстрації різних країн не пов'язані між собою, проте вже створюється спеціальна платформа для обміну інформацією.

Значної уваги надають забезпеченню доступу до інформації – 9 березня запущено єдиний європейський вебсайт для громадян України. На кордоні, у транспортних вузлах, у населених пунктах створено інформаційні хаби, де біженці можуть отримати інформацію про можливості переїзду та облаштування. Окрім надання тимчасового притулку, важливим складником

реакції ЄС на гуманітарну кризу в Україні стали рекомендації щодо максимально спрощених процедур перетину кордону.

Третя група рішень ЄС стосується надання фінансової допомоги Україні та країнам, що приймають біженців. Уже з перших днів війни ЄС спрямовував гроші на задоволення потреб біженців у найнеобхіднішому. 4 квітня 2022 р. Рада ЄС затвердила зміни до законодавства, відповідно до яких країни-члени зможуть надавати кошти з європейських структурних та інвестиційних фондів та Фонду європейської допомоги знедоленим на допомогу біженцям.

Поступово акцент зміщується на те, як допомогти біженцям інтегруватися в країнах призначення. Єврокомісія 5 квітня оприлюднила рекомендації щодо спрощення процедури визнання дипломів і кваліфікацій біженців, аби забезпечити можливість працювати відповідно до рівня їхньої підготовки. Це вкрай актуально, зокрема для медиків, учителів і вихователів – саме вони задовольнятимуть потреби переселенців у медичних та освітніх послугах рідною мовою. Єврокомісія заохочує країни-члени збільшувати коло осіб, на яких поширюється право на притулок, та їхні права понад визначені в загальноєвропейському законодавстві. Проте спільні для ЄС правила й стандарти приймання українських біженців війни кожна з держав-членів реалізує відповідно до власних можливостей та інтересів. Зокрема, ухвалені на національному рівні рішення демонструють прагнення країн призначення закріпити на своїй території бажаних для них біженців.

Проте існують так звані ризики й небезпеки вимушених переміщень до інших країн. Попри всебічну допомогу та підтримку, яку отримують українські біженці війни за кордоном, їхнє становище залишається ризикованим. Зовсім не завжди умови життя, матеріальне забезпечення, доступ до медичних послуг мають належний рівень. Найактуальнішою є проблема житла. Наступна проблема – працевлаштування. Перспективи українських біженців війни за кордоном залежать, безумовно, не лише від політики країн перебування, а й передусім від ситуації в Україні – скільки триватиме небезпека, як швидко відновлюватиметься країна. Здебільшого люди планують повернутися додому – насамперед це жінки з дітьми, чоловіки, батьки яких залишилися вдома.

Проте вже зараз частина вибулих має іншу думку. Експрес-опитування, яке провів Центр Разумкова протягом другої половини березня на пунктах перетину державного кордону в Закарпатській області, виявило: 79,2 % біженців хочуть повернутися в Україну після закінчення війни, проте близько 10 % не мають таких намірів, а 11 % не визначилися з відповіддю [5].

Зі збільшенням тривалості перебування за кордоном частка неповерненців зростатиме. У бік постійного життя поза межами України, найімовірніше, схилитимуться ті, хто має там родичів, хто виїхав до віддалених держав, хто завдяки професійним знанням і кваліфікації може знайти гідну роботу й забезпечити собі належний рівень життя. Низькою є також імовірність повернення молоді, яка й далі навчатиметься за кордоном.

Таким чином, ризики втрати частини населення внаслідок міграції зростають. Причому формуватимуться ці втрати переважно через економічно активних, освічених, молодих громадян. Надто країни призначення, зацікавлені в поповненні своїх людських ресурсів, уже тепер створюють умови для закріплення на їх території певних категорій переселенців.

У складних умовах небезпеки можливості держави щодо захисту інтересів громадян за кордоном обмежено. Разом із тим масова присутність громадян України в інших державах вимагає, щоб під час дипломатичних контактів з такими державами порушувалися питання не лише про надання військової та економічної допомоги, а й про становище українців. Для захисту прав біженців украї важливими є інформаційна підтримка, юридичні консультації. Для збереження переселенців як частини української нації необхідно докладати зусиль для підтримки культурних та інформаційних потреб українських громадян у країнах перебування.

Зараз у ЄС діє спеціальна директива, згідно з якою українці можуть отримати тимчасовий прихисток у будь-якій країні ЄС. Однак кожна країна має ще свої внутрішні правила.

На підставі проведеного опитування та аналізу емпіричних даних можна дійти наступних висновків з теми .

Виходячи з цієї теми можна зробити висновки до кожної із задач, а також простежити, чи підтвердилися зазначені напередодні гіпотези.

1. Розглядаючи першу задачу, стає зрозумілим, що основними причинами переміщення осіб було і залишається, перш за все, бажання уникнути небезпеку, іншою причиною є виїзд з окупованих районів, оскільки у воєнний час жити досить складно, це завдає особливо великого ризику мешканцям територій, що межують з державою-окупантом.

2. Респонденти дуже складно переживали переселення, знаходилися в стані переляку, не зважаючи на це, питання щодо переселення вони вирішили легко та безконфліктно.

3. Відповіді щодо умов, на які розраховують біженці та переселенці, постали неоднозначними. Більшість респондентів не знали, що їх чекатиме, трохи менша частина виявила бажання влаштуватися на роботу відразу після переїзду, деякі сподівалися на допомогу від держави чи проживання у знайомих.

4. Наступним пунктом є з'ясування подальших дій більшості біженців і переселенців після закінчення війни. Більшість сподівається найближчим часом повернутися на Батьківщину.

5. Майже всі респонденти негативно ставляться до воєнної ситуації. Більшість впевнені, що Україна переможе і буде жити вільно.

Перша гіпотеза про те, що основною причиною еміграції та внутрішніх переселень є небезпечний воєнний стан в країні, підтвердилася, відповіді респондентів становили 56 %. Це можна пояснити тим, що теперішній воєнний стан дійсно завдає великого ризику для життя громадян України.

Значна частина респондентів досить складно переживає період переселення чи еміграції, іноді це навіть може призвести до психологічної травми, через те, що до цього часу більшість мешканці України майже ніколи далеко не переміщались, і розлучатися з постійним місцем проживання для них нелегко. Ця гіпотеза – підтверджена. Неймовірно складно було залишити рідний дім 46 % біженців та переселенців.

Респонденти прагнуть влаштуватися за рахунок держави в період воєнної ситуації, а якщо є можливість, деякий час перебувати у родичів, і доки не знайдуть роботу, отримувати допомогу, оскільки вони потерпіли під час переселень та незнайомого оточення і не відразу матимуть можливість продовжувати звичне їм життя. Ця гіпотеза не підтвердилася. Оскільки більшість респондентів не знали, що їх чекатиме (41%), трохи менший відсоток отримав відповідь про бажання влаштуватися на роботу відразу після переїзду (23%). І тільки невеликий відсоток людей сподівалася на допомогу від держави, в якій ці люди перебуватимуть. І тільки невеликий відсоток їхав жити деякий час у родичів.

Гіпотеза щодо того, що майже кожен із респондентів сподівається повернутися на Батьківщину, до свого минулого життя – підтверджена. Більшість респондентів сподівається найближчим часом повернутися на Батьківщину (41%), також частина планує повернутися, але вже після остаточної ліквідації небезпеки (23%).

Гіпотеза щодо того, що більшість біженців та переселенців ставляться негативно до воєнної ситуації, оскільки прагнуть швидшого закінчення війни і повернення додому – підтверджена. Майже всі респонденти негативно ставляться до воєнної ситуації (87 %). Більшість впевнені, що Україна перемаже і буде жити вільно (61%).

На основі проведеного дослідження ми дійшли висновку, що біженці та переселенці досить складно переживають період російської агресії на Україну та вимушене переселення. Більшість з них бажає скорішого закінчення війни та повернення на Батьківщину.

Література:

1. Кобець М. П. Зарубіжний досвід адміністративно-правового забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб. *Наука і правоохорона*. 2016. № 1. С. 97–103. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2016_1_15т
2. Крахмальова К. О. Поняття, ознаки та зміст адміністративно-правового статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 4. С. 114-118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2015_4_26
3. Беберашвили З., Джавахишвили Д., Махашвили Н., Сарджвеладзе Н. Травма и психосоциальная помощь. Практическое руководство, основанное на опыте НПО Грузии / Норвежский Совет по Беженцам. Тбилиси/Баку, 2001. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pozashkilna/psychologichna-sluzhba/pos-bnik-shhodo-psixosocz-alno-dopomogi.pdf>

4. Displacement patterns, needs and intentions survey / IOM Slovakia
URL: <https://cutt.ly/BGxHOxX>
5. Українські біженці: настрої та оцінки (березень 2022 р.) / Разумков Центр.
URL: <https://cutt.ly/IGxXosv>

*Даниленко Анастасія,
студентка 2 року навчання,
ОПП Культурологія, соціально-гуманітарний факультет
Науковий керівник: **Врайт Галина**, к. філос. н., доцент кафедри філософії,
соціології та менеджменту соціокультурної діяльності,
Університет Ушинського, м. Одеса, Україна*

РОЛЬ СУБКУЛЬТУР В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Сучасна молодіжна субкультурна арена включає, в основному, різноманітні глобально поширені стилі і формації. Хоча більшість з них представлені як на Заході, так і в межах України, все ж таки субкультурне молодіжне середовище набуває визначеної, хоча і не завжди явної специфіки. Особливо цікаві в цьому плані неформали, які є складною взаємодією різних, часто зовні легко впізнаних, видовищних молодіжних напрямів, рухів і стилів. Сучасні неформальні групи України – це аналоги «класичних» субкультурних молодіжних формацій Заходу.

Актуальність даної теми полягає в тому, що юнацькі субкультури стали одним з істотних факторів соціалізації сучасних підлітків. Дані соціологічних досліджень підтверджують, що значна частина учнів старших класів ідентифікує себе з тією чи іншою субкультурою, і певну кількість старших школярів відчуває на собі її відчутний вплив.

Тож розберемо що ж таке субкультура ?

Субкультура — частина культури суспільства, яка відрізняється своєю поведінкою від більшості. Члени такого угруповання можуть формувати компанії, клуби чи тусовки. Кожен представник чи носій субкультури приймає норми, цінності, картину світу, стиль життя та інше – за зразок свого існування. Але паралельно з цим існують і зовнішні атрибути, які свідчать про приналежність до певного угруповання, як наприклад: жаргон (сленг), зачіска, одяг, зовнішній вигляд, поведінка, музичні вподобання, пристрасть до наркотиків чи спиртного та інше.

Субкультура формується під впливом таких чинників: вік, етнічне походження, релігія, соціальна група, місце проживання.

Молодіжна контркультура, за визнанням дослідників, вимагає свідомої відмови від системи традиційних цінностей та заміни їх контрцінностями – свободою самовираження, особистої причетності до нового стилю життя,